

Warszawa, 12 czerwca 2017 r.

STANOWISKO POLSKIEGO LOBBY PRZEMYSŁOWEGO

W SPRAWIE PROGRAMU MODERNIZACJI MARYNARKI WOJENNEJ RP JAKO REZULTATU KOMPROMISU W ZAKRESIE WYMAGANYCH ZDOLNOŚCI OPERACYJNYCH SIŁ MORSKICH RP, MOŻLIWOŚCI KRAJOWEGO PRZEMYSŁU STOCZNIOWEGO ORAZ REALIÓW EKONOMICZNYCH PAŃSTWA.

W następstwie analizy nowopowstałych dokumentów dotyczących zdolności obronnych Rzeczypospolitej Polskiej, takich jak:

- „Strategiczna Koncepcja Bezpieczeństwa Morskiego RP” opracowana przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego;
- „Koncepcja Obronna Rzeczypospolitej Polskiej”, stanowiąca jawną część Strategicznego Przeglądu Obronnego (SPO), opracowanego przez Ministerstwo Obrony Narodowej,

a także na podstawie studiów nad dokumentem „Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” oraz prowadzonych własnych analiz, Polskie Lobby Przemysłowe im. Eugeniusza Kwiatkowskiego przyjęło następujące stanowisko, odnoszące się do ww. dokumentów w przedmiocie programu modernizacji Marynarki Wojennej RP:

1. PLP widzi konieczność utrzymania równowagi między zdolnościami operacyjnymi sił morskich a możliwościami krajowego przemysłu stoczniowego oraz priorytetami obronnymi i realiami budżetowymi państwa. W związku z tym, w naszej ocenie konieczna jest konsekwentna realizacja Programu Operacyjnego „Zwalczanie zagrożeń na morzu”, którego ewentualna aktualizacja powinna jedynie uwzględnić wymagania wynikające z przyjętej przez Rząd Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju. Aktualna sytuacja i kondycja finansów publicznych w naszym kraju jest w tej chwili relatywnie dobra (większe wpływy budżetowe niż zakładano oraz mniejszy deficyt w stosunku do zaplanowanego poziomu) i tę

sytuację należy również możliwie szybko wykorzystać, gdyż w kolejnych latach może się ona zmieniać.

2. Biorąc pod uwagę obowiązujące zapisy „Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” w przedmiocie reindustrializacji oraz szczególnej roli przemysłu obronnego w rozwoju państwa, program modernizacji Marynarki Wojennej RP powinien być zakotwiczony zarówno w spółkach Polskiej Grupy Zbrojeniowej, jak i w przedsiębiorstwach sektora prywatnego ze sobą współpracujących na różnych poziomach integracji w zależności od rodzaju projektu i posiadanych kompetencji. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej powinien stwarzać warunki do rozwoju polskiego przemysłu stocznioowego, jednocześnie spełniając dzięki temu elementy strategii bezpieczeństwa narodowego oraz przyczyniając się do zwiększenia PKB.

3. PLP zgadza się z wnioskami płynącymi z SPO, iż pierwszoplanowym zadaniem Marynarki Wojennej RP jest obrona własnych rubieży morskich oraz polskiego wybrzeża, w tym zabezpieczenie rozbudowywanej morskiej infrastruktury gospodarczej Polski. Niemniej jednak, w czasie pokoju i kryzysu, Marynarka Wojenna RP powinna posiadać także zdolności w zakresie zabezpieczenia realizacji morskich interesów państwa poprzez ochronę transportu morskiego, szlaków żeglugowych oraz istotnych dla interesów państwa akwenów. Pozyskując zasoby obronne dla sił morskich, istotnym czynnikiem jest dokładna analiza środowiska operacyjnego, sił własnych oraz możliwości i lokalizacja posiadanego przez Marynarkę Wojenną RP systemu bazowania i wsparcia logistycznego.

4. Przemysł stocznioowy w obliczu silnej konkurencji zarówno na kontynencie, jak i w wymiarze globalnym, zawsze będzie wymagał wsparcia ze strony państwa, zwłaszcza w okresie dekonunktury. Dlatego też istotnym jest wypracowanie możliwości udzielania tego wsparcia w taki sposób, aby skutecznie unikać negatywnych decyzji i konsekwencji ze strony Komisji Europejskiej w przedmiotowym zakresie. Naturalnym sposobem wspierania tego przemysłu jest m.in. lokowanie zamówień ze strony Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, czy też podmiotów podległych Ministerstwu Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej. Ponadto, lokowanie zamówień w krajowym przemyśle, w okresie dekonunktury, pozwala utrzymać zdolności wykonawcze przemysłu okrętowego, co w efekcie końcowym kosztuje mniej niż odtwarzanie utraconych zasobów personalnych tj. specjalistów, odnawianie kompetencji przemysłowych oraz linii

technologicznych. W związku z tym, należy z wielką ostrożnością podchodzić do inicjatyw pozyskiwania zasobów obronnych dla sił morskich z „drugiej ręki” tj. okrętów wycofywanych przez inne państwa ze względu na wiek i zużycie „moralne”. W przypadku ograniczonych aktywów finansowych, środki przeznaczone na modernizację popłyną do dostawcy zagranicznego, który w przeciwnym razie musiałby takie okręty wycofać i zutylizować, generując tylko dodatkowe koszty dla siebie. Pozyskując takie zasoby dla Marynarki Wojennej RP należy brać pod uwagę fakt, iż tylko przedłuża się nieznacznie, w sztuczny sposób cykl ich życia a przez to zapewnia głównie rentowność i zyski dla potencjalnego dostawcy w wyniku uzależnienia się od niego w zakresie przedsięwzięć modernizacyjno – remontowych, dostaw części zamiennych oraz działalności szkoleniowej. Niestety, takie inicjatywy są podejmowane, czego potwierdzeniem jest propozycja pozyskania na wyposażenie Marynarki Wojennej RP wycofywanych z uzbrojenia przez Australię fregat „Adelaide”. Realizacja tej propozycji byłaby sprzeczna z rządową Strategią na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, zakładającą rozwój polskiego przemysłu stocznioowego. Co więcej, byłaby działaniem antyrozwojowym i antywzrostowym, petryfikując w Polsce model rozwoju zależnego, typowy dla krajów peryferyjnych.

5. Niezrozumiałym byłoby, z punktu widzenia polskiego interesu ekonomicznego i bezpieczeństwa narodowego, opieranie procesu modernizacji MW zasadniczo na zakupach zagranicznych produktów gotowych. Błędne jest również, jak wykazała praktyka, pokładanie nadziei się w offsecie jako złotym środku mającym skompensować wydatki towarzyszące zakupom sprzętu. Istotne jest zatem, aby oprzeć modernizację o inwestycje w polski przemysł stocznioowy, który będzie w stanie sam wypracować ROI (Return of Investment-zwrot z inwestycji). Zamiast opierać się na dobrej woli podmiotu zagranicznego w zakresie offsetu, PLP proponuje oddać inicjatywę polskim podmiotom przemysłu stocznioowego, które same najlepiej wskażą jakimi innowacjami organizacyjnymi, metodykami pracy i technologiami są zainteresowane. Inaczej powrót środków w postaci offsetu będzie fikcyjny, ponieważ tak niezbędna modernizacja trafi do nieodpowiednich, bądź nieprzygotowanych zakładów lub ośrodków badawczo – rozwojowych.

6. W opinii PLP, zamiar włączenia polskich stocznii w produkcję okrętów podwodnych wymaga dokonania:

- szczegółowego przeglądu w zakresie posiadanych zasobów personalnych, produkcyjnych i logistycznych;

- określenia oczekiwanego zakresu offsetu (inwestycji w polskie zakłady) dostarczanego przez kontrahentów zagranicznych, z naciskiem na włączenie krajowych podmiotów w łańcuch dostaw, tak aby dywidenda z transferu technologii wybiegała poza ramy czasowe realizacji danego programu;
- dokładnej identyfikacji zdolności absorpcji transferowanej technologii przez rodzimy przemysł stoczniowy, przy czym w sytuacji pozyskania nowych technologii polskie stocznie powinny być w stanie przejąć określony zakres remontów okrętów podwodnych i zapewnić w porozumieniu z producentem ich użytkowanie w całym cyklu życia;
- zdefiniowania pakietu inwestycyjnego, jaki w sferze materialnej i intelektualnej musi być zrealizowany aby podołać uruchomieniu planowanej działalności produkcyjnej;
- analizy możliwości aktualnie istniejącego systemu bazowania Marynarki Wojennej RP w zakresie zapewnienia nie tylko bezpiecznego postępu i ochrony oraz zabezpieczenia logistycznego dla planowanych do wprowadzenia do linii okrętów, ale przede wszystkim uniknięcia sytuacji ich zniszczenia w „pierwszym uderzeniu” lub niemożności wprowadzenia do działania na morzu.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że liczba zagranicznych podmiotów produkujących okręty podwodne jest ograniczona ze względu na posiadane technologie, prowadzone badania oraz posiadaną bazę badawczo – rozwojową, jak i tradycje w tym rodzaju produkcji. Dlatego może się okazać, że polski przemysł stoczniowy będzie w stanie pełnić tylko rolę podwykonawcy dla podmiotu zagranicznego, dostarczającego gotowe jednostki.

7. Wyżej wymienione przedsięwzięcia dotyczące wyboru partnerów strategicznych oraz umiejętności definiowania potrzeb w zakresie transferu technologii mają zastosowanie również przy budowie własnych nawodnych okrętów bojowych, z której w opinii PLP nie powinno się rezygnować, natomiast należy wręcz ją rozwijać. Na uwagę zasługuje możliwość uruchomienia produkcji - we współpracy z wybranym partnerem zagranicznym - okrętów wielozadaniowych o dużej dzielności morskiej, wyposażonych w systemy przeciwlotnicze i przeciwrakietowe kompatybilne z systemami, które będą wykorzystywały inne komponenty sił zbrojnych (np. programy Wisła i Narew), co również będzie miało wpływ na zwiększenie zdolności przeciwdostępowych, tak eksponowanych w ramach SPO.

8. Polski przemysł stoczniowy ma bardzo bogate tradycje nie tylko w budowie i remontach okrętów desantowych, transportowo – minowych, trałowo – minowych, hydrograficznych, ratowniczych, rozpoznawczych oraz pomocniczych jednostek pływających, ale potrafi budować inne jednostki specjalistyczne. Dlatego też istotnym przedsięwzięciem jest identyfikacja w tym zakresie aktualnych zdolności przemysłu okrętowego skupionych w Polskiej Grupie Zbrojeniowej, jak i poza nią. Taki przegląd powinien umożliwić podejmowanie właściwych i trafnych decyzji co do zawierania aliansów strategicznych, określenia poziomu i zakresu wzajemnej komplementarności poszczególnych przedsiębiorstw w celu realizacji programu modernizacji sił morskich, jak też rozszerzenia własnej oferty produkcyjnej i handlowej.

9. Do najpilniejszych zadań polskiego przemysłu stoczniowego należy zakończenie i wdrożenie do linii jednostek realizowanych w ramach programu Kormoran II oraz okrętu patrolowego ORP Ślęzak, a także wyciągnięcie wniosków i wykorzystanie doświadczeń, jakie podczas realizacji tych projektów zdobyły zarówno stocznie, jak i instytucje zamawiające, aby uniknąć powielania błędów i dublowania przedsięwzięć organizacyjnych w przypadku produkcji kolejnych nowych jednostek.

10. Jeżeli chodzi o jednostki najnowszej generacji typu Kormoran II, to w opinii PLP, biorąc pod uwagę wiek i stan techniczny aktualnie będących w linii okrętów trałowo – minowych, należy rozważyć ilościowy rozwój tego programu, zwłaszcza w kontekście obrony wybrzeża (szerokie możliwości w zakresie prowadzenia wojny minowej). Wykorzystując zalety efektu skali, trzeba też podjąć próby eksportu tych jednostek. Bez względu na stosunki własnościowe podmiotów realizujących program Kormoran II, biorąc pod uwagę unikatowość tego projektu, powinien stać się on flagowym produktem eksportowym polskiego przemysłu stoczniowego, a do jego promocji należy zaangażować ambasady wojskowe, Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych MON oraz biura Radców Handlowych ambasad RP poprzez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, przy intensywnym wsparciu Ministerstwa Rozwoju.

11. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń należy całościowo zidentyfikować możliwy zakres produkcji okrętów wojennych na eksport i przygotować odpowiednią strategię marketingową w tym obszarze. Eksport okrętów umożliwia bowiem tak niezbędną w

dzisiejszych realiach ekonomicznych przewagę konkurencyjną na poziomie międzynarodowym.

12. Konsolidując część podmiotów przemysłu stocznioowego w ramach Polskiej Grupy Zbrojeniowej S.A., zdaniem PLP należy unikać „bratobójczej walki” o zamówienia rządowe z krajowym sektorem komercyjnym (Grupa Remontowa), gdyż w tym wypadku zasadnicze finalne korzyści mogą uzyskać podmioty zagraniczne, bądź proces pozyskiwania jednostek może zostać niepotrzebnie wydłużony, w wyniku zaskarżania zrealizowanych procedur. Sektor publiczny i prywatny powinny tutaj współdziałać dzięki komplementarności posiadanych kompetencji w ramach aliansów strategicznych.

13. Zdecydowanie największe korzyści dla obronności RP daje autonomiczna, niezależna od podmiotów zagranicznych, produkcja jak najszerszego spektrum sprzętu wojskowego. Przykładem dla Polski winna być w tym względzie postawa Turcji, która z niezwykłą konsekwencją nieustannie poszerza zakres produkcji rodzimej, mądrze pozyskując własność intelektualną, nie jako źródło licencji, ale jako sposób na zaadaptowanie technologii, których samodzielne wytworzenie nadmiernie obciążałoby budżet.

14. Mając na względzie ograniczone środki finansowe na program modernizacji Marynarki Wojennej, należy dokonać przeglądu w zakładach polskiego przemysłu obronnego istniejących lub „zalegających na półkach” projektów, których wdrożenie zwiększyłoby ewentualne zdolności planowanych do pozostawienia jeszcze jakiś czas w dalszej służbie, znajdujących się aktualnie w linii okrętów.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż zaktualizowany program modernizacji Marynarki Wojennej RP powinien być jednym z podstawowych kół zamachowych rozwoju konsolidującego się przemysłu stocznioowego, umożliwiając osiągnięcie pozytywnych rezultatów dla wszystkich interesariuszy, tj. dla sił zbrojnych, (zwłaszcza dla Marynarki Wojennej), branży stoczniowej i całej gospodarki morskiej, władz samorządowych oraz budżetu państwa. Powinien on stanowić istotny element Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, zgodnie z którą produkcja okrętów wojennych winna mieć swój istotny udział w stymulowaniu rozwoju gospodarczego państwa.

*Opracował zespół ekspertów Polskiego Lobby Przemysłowego
im. Eugeniusza Kwiatkowskiego*

